

Mitul temei pentru acasă

Alfie Kohn

Traducere din engleză de Elena Irimia

Redactor: Iuliana Mihalcea
 Coperta: Denisa Năstase
 Corector: Ioana Miclăuș
 Tehnoredactor: Eduard Constantin
 Coordonator colecție: Miruna Jovin

The Homework Myth
 Why Our Kids Get Too Much of a Bad Thing
 by Alfie Kohn

First published in the United States by Da Capo Press
 A member of Perseus Books Group
 Prima ediție publicată în Statele Unite de Da Capo Press
 Membru al Perseus Books Group
 Ediția în limba română publicată prin acord cu Agenția Literară Livia Stoia
 Toate drepturile pentru prezenta versiune românească
 ©2015 MULTIMEDIA EST PUBLISHING

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
KOHN, ALFIE

Mitul temei pentru acasă : de ce copiii noștri primesc prea multe sarcini inutile / Alfie Kohn ; trad.: Elena Irimia. - București : Multi Media Est Publishing, 2015

ISBN 978-606-93563-6-4

I. Irimia, Elena (trad.)

159.922.7

371.322.1

MULTIMEDIA EST PUBLISHING
 Intrarea Temisana 5, București 010795
 Tel: 021 312 4826 Fax: 021 312 4849

www.totuldespreame.ro
 Comenzi online: shop.totuldespreame.ro/
 Comenzi prin e-mail: shop@totuldespreame.ro

Cuprins

PARTEA ÎNTÂI – ADEVĂRUL DESPRE TEMELE PENTRU ACASĂ

1. Copilării pierdute	9
2. Chiar ne ajută temele să învățăm? O nouă perspectivă asupra argumentelor științifice existente	29
3. Au temele beneficii extrașcolare?	51

PARTEA A DOUA – ȘASE MOTIVE PENTRU CARE NU SE RENUNȚĂ LA TEMELE PENTRU ACASĂ (ÎN CIUDA DOVEZILOR ȘTIINȚIFICE)

4. „Studiile ne demonstrează...” Chiar așa să fie?	73
5. Întrebări fără răspuns	87
6. Ce nu am învățat despre învățare	99
7. Exigența standardelor în educație – drept la țintă	117
8. Ai face bine să te obișnuiești	137
9. Mâinile care caută zăbavă...	145

PARTEA A TREIA – O JUDECATĂ SĂNĂTOASĂ

10. Să privim altfel temele pentru acasă	155
11. Schimbarea	173

<i>Note</i>	189
<i>Referințe</i>	219
<i>Mulțumiri</i>	233

Copilării pierdute

Cu toate că își petrec mare parte a zilei la școală, copiii primesc de obicei teme pentru acasă. E un raționament bizar, dacă stăm să ne gândim, dar nu mai bizar decât faptul că foarte puțini oameni îi acordă importanță. Ar trebui să ne întrebăm nu numai dacă există motive întemeiate pentru acest obicei cvasiuniversal al temelor pentru acasă, dar și de ce este luată de-a gata această practică, chiar de un mare număr de profesori și părinți, îngrijorați de efectele acesteia asupra copiilor.

Misterul sporește atunci când realizăm că aceste convingeri atât de răspândite despre beneficiul temelor pentru acasă – rezultate mai bune și promovarea unor virtuți cum ar fi autodisciplina și simțul răspunderii – nu sunt confirmate de cercetările disponibile în prezent pe această temă. După cum vom vedea mai departe, studiile în favoarea temelor sunt fie slab argumentate, fie inexistente, în funcție de ce rezultat se urmărește a fi atins și de vârsta elevilor. Totuși, acest fapt rareori a dus la discuții serioase despre necesitatea temelor și nici nu a potolit insistența cu care unii cer să fie date chiar mai multe teme.

Când se adună laolaltă, părinții discută deseori despre teme, unul dintre subiectele favorite când se întâlnesc cu profesorii fie individual, fie la ședințe. Cel mai sigur mod de a aduce întreaga familie la ședința cu părinții este să le promiți că-i vei ajuta cu temele pentru acasă. De asemenea, pare să existe o cerere foarte mare pentru cărțile care promit ajutor, cum ar fi: *Cum să vă convingeți copiii să-și facă temele pentru acasă; Temele – șapte pași spre succes; Reguli și in-*

strumente pentru efectuarea temelor; Puneți capăt problemei temelor; Cum să vă ajutați copilul la teme; Teme fără bătaie de cap și tot așa.

Fără îndoială, aceasta este o problemă importantă pentru oricine interacționează cu cei mici – și este un aspect care ne provoacă multora dintre noi sentimente de frustrare, confuzie sau chiar mânie. Dar presupunerea că temele pentru acasă ar putea să fie, ba chiar trebuie date în continuare, în ciuda dovezilor, este rareori contestată.

Acest fapt ar fi de înțeles dacă majoritatea cadrelor didactice ar decide, din când în când, că o anumită lecție ar trebui să fie continuată și după terminarea orelor, așadar că ar trebui să le dea elevilor ceva de citit, de scris, de calculat sau de făcut acasă în acele după-amiezi. Poate că am acorda o atenție sporită specificului anumitor teme, dar măcar am ști că profesorii își folosesc puterea de judecată și decid, de la caz la caz, dacă circumstanțele chiar justifică intruziunea temelor în timpul petrecut cu familia și estimează dacă elevii vor învăța cu folos de pe urma acestei activități.

Însă acest scenariu nu are nicio legătură cu ce se întâmplă în majoritatea școlilor americane. Temele pentru acasă nu sunt date numai în cazul în care sunt necesare. Majoritatea cadrelor didactice nu se raportează la utilitate: „Poate că ar fi util să facă acest proiect acasă.“ Punctul de plecare pare mai degrabă a fi acest raționament: „Am stabilit deja că elevii trebuie să facă *ceva* în fiecare seară, sau de câteva ori pe săptămână. Vedem noi apoi ce anume îi punem să facă.“ La acest concept abstract de temă par să adere majoritatea zdrobitoare a școlilor, fie de stat sau private, primare sau gimnaziale. Chiar și multe instituții de învățământ care se consideră progresiste au adoptat regula temei pentru acasă care precizează că un copil dintr-o anumită clasă va trebui să petreacă un anumit timp făcându-și temele.

A pus vreodată cineva la îndoială această stare de fapt? Să luăm următorul pasaj extras dintr-un articol al revistei *Parents*:

Dacă nu li s-ar cere elevilor să învețe lucruri inutile și lipsite de sens, atunci temele nu ar fi necesare în procesul de învățare. Dar, când o școală solicită comasarea atâtor noțiuni prea puțin sau chiar deloc

importante pentru copil, procesul de învățare devine atât de dificil și de lent, încât școala este nevoită să se adreseze celor de acasă să-i ajute să iasă din încurcătura în care tot ei i-au băgat.

Dacă citiți de obicei revista *Parents*, dar nu vă amintiți să fi dat peste aceste afirmații provocatoare, explicația ar fi că acest articol a apărut în ediția din noiembrie 1937.¹ Autorul era Carleton Washburne, un supraveghetor școlar. După moartea sa, o școală din orașul natal, Winnetka, Illinois, i-a luat numele. De parcă și-ar dori să ne arate cât de profund s-a schimbat atitudinea de atunci, dacă vizităm website-ul școlii Washburne, primul lucru de care dăm cu ochii este un „link pentru temele elevilor“. Dar, firește, cititorii revistelor și publicațiilor din zilele noastre știu deja cum e abordat în prezent acest subiect. De exemplu, ediția din februarie 2004 a revistei *Parents* include un articol care acceptă fără să crâcnească faptul că tuturor copiilor ar trebui să li se dea teme, începând cu clasa I, oferind apoi idei practice despre cum să-i ajutăm să se „concentreze și să reușească“ să termine temele primite.²

Dacă nu sunteți mulțumiți cu asemenea sfaturi, e posibil să simțiți că vă cuprinde nostalgia gândindu-vă la polemica bine construită și la ideile progresiste care erau mai comune între anii 1920 și 1940. Din nefericire, se pare că în zilele noastre trebuie să aducem aceleași argumente și să purtăm aceleași bătălii contra acelorași practici și asumptii cu care se confruntau Washburne și colegii săi. Ceea ce nu înseamnă că presupusei „mișcări de pendul“ a filozofiei pedagogice îi corespund și schimbări în practică. În ceea ce privește mediul didactic în general, teoriile progresiste creează periodic un val de entuziasm printre cercetători și teoreticieni, dar nu reușesc să răzbată în majoritatea sălilor de clasă din America. Expresia „înapoi la ale noastre“ e înșelătoare: de fapt, nici n-am plecat vreodată.³

La fel de important, când vine vorba de teme, este să admitem că schimbările de atitudine din partea teoreticienilor – sau chiar din partea publicului larg – nu corespund neapărat unor oscilații semnificative în ceea ce privește cantitatea de teme primită de elevi. Putem ușor confunda ceea ce se discută cu ceea ce se aplică. De

exemplu, un articol publicat în *New York Times* în 1999 conținea această observație: „Când pendula oscilează într-un sens, îi va lua ceva timp până să bată în direcția opusă, dar sunt semne că vom plăti pentru numeroasele teme date copiilor mici.”⁴ Această a doua jumătate a frazei este, fără îndoială, adevărată, iar autorii au observat acest fapt, ca și în alte dați.⁵ Dar asta nu înseamnă că pendula oscilează sau că, lăsând deoparte metaforele, face ceva ceva pentru a lua această povară de pe umerii copiilor.

Cantitatea de teme

Cea mai frapantă tendință a ultimelor două decenii în ceea ce privește temele pentru acasă este de a da din ce în ce mai multe exerciții unor copii din ce în ce mai mici. Până și circumscripțiile școlare care, neoficial, amânau să dea teme elevilor până în clasa a treia au renunțat la politica asta.⁶ Rareori mai vedem un cadru didactic care să aibă curajul să se întrebe dacă niște copii de clasa I chiar ar trebui să primească fișe de lucru acasă. Rezultatele unui sondaj desfășurat pe parcursul mai multor ani, în care au fost incluse câteva mii de familii, arată că procentul de copii cu vârste cuprinse între șase și opt ani care primeau teme pentru acasă a crescut de la 34% în 1981 la 58% în 1997, iar timpul petrecut săptămânal studiind acasă s-a dublat, și chiar mai mult.⁷

Acest sondaj a fost reluat în 2002. Procentul de copii care primeau teme pentru acasă într-o anumită zi sârise la 64%, iar timpul dedicat temelor crescuse cu încă o treime. Aceste cifre confirmă nu numai tendința de a da din ce în ce mai multe teme în clasele primare, dar observăm că și *rata* de creștere este uimitoare, având în vedere că între cele două sondaje au trecut doar cinci ani. Acum, numărul de copii cu vârste cuprinse între șase și opt ani care primesc teme este aproape același cu cel al copiilor de la nouă la doisprezece ani.⁸ De fapt, „temele încep să facă parte din rutina cotidiană a activităților de grădiniță”, precizează un articol publicat în 2004 în revista *Teacher*. „Unii părinți spun că nopțile petrecute făcând teme sunt prea soli-

citante pentru niște copii care până nu demult trebuiau să doarmă după-amiaza ca să poată lua cina.”⁹

Conform National Assessment of Educational Progress*, până la vârsta de nouă ani doar 21% dintre copii au declarat că nu au primit în urmă cu o zi teme pentru acasă, ceea ce reprezintă un declin semnificativ comparativ cu 36% dintre copii, procent obținut acum două decenii.¹⁰ (Ceea ce nu înseamnă, ca și în cazul celorlalte sondaje, că acești copii nu primesc deloc teme. Până și cei care au răspuns că nu li s-a dat nimic de făcut „ieri” ar fi putut avea alte teme pe parcursul săptămânii.)

Când educația în școli începe să fie distribuită pe catedre, uneori chiar cu ani buni înainte de liceu, profesorii aceuiași elev de multe ori nu se coordonează deloc între ei, ceea ce înseamnă că fiecare dintre ei poate da teme indiferent de cât de multe altele au fost date de colegii săi. Părinții multor adolescenți sunt stupefiați când văd câte teme primesc copiii lor comparativ cu câte trebuiau ei să facă la aceeași vârstă, și mulți dintre ei sunt uimiți, de asemenea, de gradul de dificultate al acestor teme. Acest fapt este valabil mai ales în cazul elevilor de liceu care frecventează cursuri necesare pentru admiterea în anumite facultăți cu criterii înalte de selecție.

În cazul elevilor din clasele superioare, rezultatul sondajelor depinde de cum anume este pusă întrebarea. Ca și în cazul copiilor de vârste mai mici, procentul de elevi în vârstă de treisprezece ani care au declarat că nu primiseră teme în ziua precedentă a scăzut semnificativ de la 30% în 1980 la 20% în 2004. Și procentul elevilor de șaptesprezece ani a înregistrat un declin de la 32% la 26%.¹¹ Specialiștii Ministerului Educației din America observă:

Totuși timpul petrecut zilnic de elevi rezolvând teme nu s-a schimbat semnificativ. Procentul de elevi de șaptesprezece ani care au declarat că primesc mai des teme la matematică a crescut în anul 1999 comparativ cu anul 1978. Un procent mai mare de copii între

* Proiect de cercetare al congresului american care constă în evaluarea întregii națiuni, folosindu-se de eșantioane atent selectate, care să fie reprezentative pentru diversitatea socială, demografică, economică și culturală. (N.tr.)

nouă și treisprezece ani citesc cu douăzeci de pagini pe zi mai mult pentru școală în 1999 față de 1984. Totuși, nu s-au constatat schimbări semnificative în numărul de pagini citite în medie pe zi de către elevii de șaptesprezece ani.¹²

În ceea ce privește comparațiile la nivel internațional, un studiu din 1995 a conchis că elevii de clasa a XII-a din America dedicau mai puțin timp temelor decât elevii din majoritatea celorlalte nouăsprezece țări care au participat la sondaj – 1,7 ore pe seară comparativ cu media de 2,7 ore. Rezultatele acestea ar putea fi puse în legătură cu cele ale unui alt sondaj: elevii americani din clasele superioare aveau un loc de muncă plătit, cu o medie zilnică a timpului de lucru de trei ore, aproximativ triplu față de cei din alte țări.¹³

Pe de altă parte, elevii americani de clasa a XII-a care urmau cursuri *pentru avansați* de matematică și științe exacte „au declarat că primeau mai des teme decât media internațională”¹⁴. Și mai frapante sunt rezultatele unui studiu comparativ între mai multe țări publicat în 2005. Se pare că acum Statele Unite se află „printre țările cele mai axate pe teme din întreaga lume, în ce privește orele de matematică pentru clasele a VII-a și a VIII-a”¹⁵.

Recent, câțiva autori susținători ai temelor pentru acasă și ai altor politici educaționale tradiționaliste, au atras atenția presei când au declarat că, de fapt, copiii din America nu primesc suficiente teme.¹⁶ Ei consideră că nu ar trebui să ne facem griji pentru că elevii primesc prea multe și nici pentru povara crescândă de pe umerii celor mici. Interesant este faptul că remarci asemănătoare au fost făcute în ultima vreme și de unii teoreticieni din Japonia – avertizând chiar că vor rămâne în urma elevilor americani, mai silitori.¹⁷ Probabil acești teoreticieni își imaginează că, dacă acceptăm modul lor de a vedea prezentul (copiii primesc teme prea ușoare!), vom fi mai receptivi la sfaturile lor despre cum ar trebui să stea lucrurile – ar trebui să facem copiii să muncească mai mult! Putem oricând prelua selectiv date, astfel încât să susținem concluzia conform căreia temele nu sunt chiar așa o povară, iar elevii ar putea duce și mai mult. Însă s-ar putea ca părinții care asistă în fiecare seară la eforturile copiilor să nu accepte atât de ușor această afirmație.

Mai îngrijorător este numărul mare de savanți și jurnaliști din ale căror articole rezultă că ar fi ceva rău dacă elevii americani ar avea mai puține teme decât cei din alte țări sau decât au avut propriii bunici. Dar de ce? Pe ce bază își construiesc atât de mulți oameni perspectiva conform căreia mai puține teme sau deloc ar fi un motiv de îngrijorare? În mod evident, trebuie să evaluăm cu atenție datele și argumentele prezentate atât de o parte, cât și de cealaltă. Prin urmare, în această carte vom căuta să oferim un răspuns la următoarele întrebări:

1. Sunt benefice temele?
2. De ce nu?

Impactul temelor

Putem identifica cinci categorii principale în ceea ce privește plângerile frecvente la adresa temelor pentru acasă.

1. Temele sunt o povară pentru părinți

Gary Natriello, profesor în științele educației la Teachers College, Universitatea Columbia, a publicat o lucrare în care susținea importanța temei pentru acasă. Recomandările sale au continuat să aibă sens „până când propriii copii de școală primară au început să vină acasă cu teme”. Abia atunci a realizat cât de solicitați sunt părinții.

Nu numai că a trebuit să stabilem o oră și un loc pentru a face temele, dar ne-am trezit că dăm indicații și verificăm progresul la fiecare pas. Pentru că, vedeți voi, tema nu numai că era dată conform sfaturilor „experților”, dar și profesorul o lua în serios, dând exerciții dificile, și nu de rutină, o verifica zilnic și oferea feedback. Trăiau coșmarul implementării aproape complete a reformelor recomandate în ce privește temele.

„Sarcinile de rutină sunt uneori solicitante chiar și pentru doi părinți cu educație superioară“, a descoperit Natriello, iar temele care presupun creativitate pot pune probleme și mai mari părinților. Trebuie „să fii odihnit, să ai o stare mintală rar întâlnită la părinții care lucrează“¹⁸. Mulți se întorc seara de la serviciu ca să supravegheze efectuarea temelor, un al doilea loc de muncă pentru care n-au candidat niciodată.

2. Temele sunt un factor de stres pentru copii

Un tată exasperat a declarat că tema este „un blestem pentru părinți“. Din nefericire, a spus acest lucru de față cu copilul său, care a replicat imediat: „Dacă tu crezi că e greu pentru părinți, ar trebui să vezi cum e să fii copil. E groaznic.“¹⁹ Majoritatea părinților receptivi recunosc semnele frustrării cronice la copiii lor – sunt plângăcioși, stresați și exasperați. Unii fac față mai ușor fluxului continuu de teme, le termină pe toate la timp și obțin aprobarea profesorului. De asemenea, unele teme pot fi mai plăcute, altele mai puțin. Dar doar un individ ascuns într-un turn de fildeș ar putea să nege – și doar cineva lipsit de sentimente umane ar putea minimiza – faptul că o cantitate mare de teme pune la încercare emoțiile foarte multor copii. După cum spunea un părinte, temele „îi copleșesc pe acei elevi care se străduiesc să aibă rezultate bune și în același timp le răpesc bucuria celor silitori“²⁰.

Deseori temele pentru acasă sunt ca un maraton. O mamă se plânge că: „pentru fiul meu, școala e ca un loc de muncă. La finalul unei zile de muncă de șapte ore, e epuizat. Însă trebuie să o ia de la capăt când ajunge acasă, de parcă ar munci în ture duble“²¹. Epuizarea este doar o parte a problemei. Costurile psihologice pot fi substanțiale pentru un elev de clasa I care nu numai că este încurcat de o fișă de lucru despre vocale, dar îi vine și greu să accepte că după școală trebuie să mai lucreze și acasă.

Pentru un elev de liceu lucrurile stau altfel – e îngropat în teme nesfârșite la chimie și literatură, franceză, istorie și trigonometrie. Un tată se plânge: „Deseori copilul nostru în clasa a XI-a rămâne treaz după ce noi toți mergem la culcare și se și trezește înaintea noastră.“²²

Un studiu publicat în 2002 a descoperit că ar exista o relație directă între timpul pe care elevii de liceu îl petrec făcând teme și nivelul de anxietate, depresie, furie și alte tulburări emoționale resimțit.²³ Poate un copil mic ar izbucni în lacrimi; un adolescent poate încerca să se adapteze stresului în alte moduri, mai îngrijorătoare. Amândoi sunt deseori nefericiți.

Dacă nu vizează impactul real asupra copiilor, nicio discuție despre teme nu ar trebui luată în serios. Când aud unii oameni cum emit declarații automăguitoare despre cât de important este să avem „standarde înalte“ și cum este necesar să le impunem copiilor o „disciplină a muncii“, sau când citesc studii școlare despre „extrapolarea funcției de producție pentru valoarea adăugată (plusvaloarea) a educației, în așa fel încât să considere temele o măsură a inputurilor școlare“ (chiar e un citat real), îmi vine să întreb: Au vreun habar oamenii ăștia? Au copii? Chiar pot fi atât de neștiutori sau de indiferenți în ceea ce privește impactul asupra copiilor adevărați, din carne și oase – pierderea veseliei, a încrederii în sine, insomniile, în cazuri extreme, și, în timp, pierderea copilăriei? Haideți să lăsăm lucrurile abstracte deoparte. Aceasta este realitatea pe care o trăiesc câteva milioane de familii.

Temele sunt dificile atât pentru părinți, cât și pentru copii. Dacă părinții se simt presați de școală să se asigure că totul merge conform planului, această presiune este transmisă și copiilor. Când mama simte că abilitățile ei părintești sunt evaluate, să fiți siguri că povara e preluată și de către cel mic. Într-un interesant studiu, condus de Wendy Grolnick și colegii săi, unor elevi de clasa a III-a și părinților acestora li s-a cerut să colaboreze la o temă despre tipurile de rimă din poezii. Părinții cărora li se spusese că vor urma curând teste pentru copiii lor au dat dovadă de un comportament mai autoritar. Ulterior, fiecare copil a fost lăsat să se descurce singur cu o sarcină similară, iar cei ai căror părinți fuseseră avertizați că urmează o evaluare nu s-au descurcat la fel de bine.²⁴

3. Temele generează conflicte în familie

În afară de efectele pe care le are asupra părinților și copiilor, impactul negativ al temelor afectează întreaga familie – bătaie de